הלוקח עובר חמורו. וכגון הוא ועדיין הוא בשעת לוקח. והאי דקתני הלוקח עובר חמורו של עובד כוכבים והמוכר לו. לוקח מיפטר מבכורה משום שהיא של עובד כוכבים ומוכר מיפטר משום ולד של עובד כוכבים ומתני קתני [א] (נפקי כו' ושותפות) של עובד כוכבים פוטר בבכורה אפי' חזנו וכדאמרי' (לקמן ג.) מאי שנא דבעינן כל בכור וליכא למיחש נמי דבעינן כל מקנך תזכר וליכא והא דבעיד לכיוסתא בלוקח ומוכר ולא אמר משום דנפקי מתני קתני משום דלא תניא תרוייהו בלוקח [ב] או מוכר [ג] ס"מ לוקח ומוכר לכיוי כדמפרש ואזיל דמלוקח לא בעינן מוכר דהוה מלי למיתני הלוקח עובר של עובד כוכבים או הא [ג] המוכר עובר לעובד כוכבים או הא [ד] (וה"נ) משמע מתני' דמאד קתני נפקי דקתני פטור שנא' בישראל ול"ל דאמוכר קתני כולה פרכא בתא בעובד: **והמשתתף.** בת"כ פ' אמור [ה] נכור מיתיה בשותפות מדכתיב בכורות בקרכם ונאנכם וה"ת מיפוק לי מדאיטרין בישראל למעוטי שותפות של עובד כוכבים מכלל דשותפות ישראל חייב ועי"ק פרק לחלת (חולין קלה:) [ו] דאמר נכורות בקרך ובאנך למה לי למעוטי שותפות עובד כוכבים והכא ממעטינן ליה מבישראל ולמאי דפריכית לחיכא תרי קראי חד בעובר ומד בתם ניחא מבישראל נפיק שותפות עובר ומבקרך נפיק שותפות תם וה"ה דמפיק ליה מכל מקום מזכר ונימא ליה למתוי בקרך לחידי למיימי תמם בקרכם ונאנכם כדאמר בתם תע"ג דכתיב בקרך ובאנך וליכא למימר דידך מין שותפות לא כתב רחמנא בקרכם ולקמן מייתי מכל מקום משום דרבא דכל ונימא דאיטרין בקרכם משום שותפות תם דמדאיטרין בישראל למעוטי שותפות עובד כוכבים לא מרבינן שותפות תם [ז] בישראל דהוה גולד כתיב ומין לפרש משום דגלי קרא גבי ולד בישראל שמעינן דבקרך למעוטי שותפות עובד כוכבים תמי וקאי שפיר בישראל דהוה גכולהו דהא בכולהו ממעט שותפות עובד כוכבים פרק לחלת הגז (ג"ז שם) תרומה מדכתיב לחיכא דגבך פחה מדכתיב פחת שדך מעשר מדכתיב מעשר דגבך ממעט להו מע"ג דלא כתב בישראל: [ח] **מייתי** לה לקדושה. פ"ה שהרי שותפות בשאר בעובד כוכבים או בהמקדוש שהעובד כוכבים עושה בה מלאכה בשבת ובן מפקע לה ממעט כן מלא קדושת בכורה כהריח[ט] דרב מרי בר רחל דכלו חיותיה משום דמפקע להו מקדושה דהוה מקני אודנייהו לעובד כוכבים ומע"ג דבלוקח תם הוצ זכר לא שייך מייתי ליה לקדושה פעמים שהעובר נקבה ומייתי לה לקדושת בכורה שולד עובר קדוש בבכורה ובלא טעם דמייתי לקדושה מלי למימר דלא שייך למיקנסיה כיון דליכא הפקעה ולא דמי למוכר דליכא הפקעה מלא ניחא ליה למימר דלפילו הבאת קדושה מיכא ועוד מלי למימר טעם אחר מי תנא לוקח משום דלא עבד מיסורת מבל מוכר דעבד מיסורת בדלקתני מע"פ שאינו רשאי למיחא לקנסיה וחד מתרי טעמי נקט ומכל שכן דניחא בהאי טעמא דלא מלא נקט הכא טעמא דפריכית בתמתיתין משום דנפקי מתרי קראי: **לאפוקי** מדר' יהודה. בלא ר' יהודה נמי מיבטרך למשמועינן שותפות דלא שמעינן ליה מדיתא דלא כ"ש [י] מיבטרך טפי כיון דמשכחת בהא פלוגתא: **אבל** עובר כיון דהיינו אורחיה לאו שבור הוא. פירוש דלמי למיחלף בבהמה אחריתי ועוד מלי למימר משום דעתיד להוליד[כ] ולהיות לחוי למלוכה דמשמי טעמא מפקינן לחסור דקתמר ומשי עובר נמי כיכול להתרפות דמי וחד מתרי טעמי נקט: **ונותן חצי דמיו לכהן.** [כ] לא נקדש קדושת הגוף להיות קרב למזבח מפני חלקן של עובד כוכבים כדפי' בקונטר' ובסוף פרקה[ל] שרי ליה ר' יהודה בגיזו ובעבודה דדריש ליה לא תעבוד בבכור שורך מבל אתה עובד בשלך ובשל אחריס ולא תגוז בכור לאחך מבל אתה גוזז בשלך ובשל אחריס ות"ת נהי דלא קדוש קדושת הגוף מ"מ כיון דמלחוריימא חייבת בבכורה אותו חלק שיש לו מ"ט שלא יהא [מ] טיבותא דכהן: [מא] לא ניחא ליה בשותפות עובד כוכבים לפי שאינו יכול להוציא חלקו מיד עובד כוכבים במהרה כל כך ות"ת ובסיפא דקתני קונסין אותו עד עשרה בדמיו [מב] מי ליימי בפטר חמור ניחא טפי בריפא ובסיפא שנותן דמיה לפי שאין הפטר חמור עומד עלמו ניתן לכהן מלא נפדה בשה כל דהו או בשוה כדלמר בקמן (דף ט.): **קונסין** אותו עד עשרה בדמיו. דוקא בגסה קנסו מבל דקה כיון דמיסורת ליכא מלא מנהגו בעלמא במקום שחמודים על הרביעה[מג] דעובד כוכבים חס על בהמתו מלא מעבר לא קנסו לפילו במקום שלא נהגו למכור ולקמן אמר ריש נקים מוכר בהמה גסה לעובד כוכבים קונסין אותו עד עשרה בדמיו דוקא גסה מבל דקה לא:

הלוקח עובר חמורו של עובד כוכבים והמוכר לו. לוקח מיפטר [ז] מבכורה משום שהיא של עובד כוכבים ומוכר מיפטר משום ולד של עובד כוכבים ומתני קתני [מ] (נפקי כו' ושותפות) של עובד כוכבים פוטר בבכורה אפי' חזנו וכדאמרי' (לקמן ג.) מאי שנא דבעינן כל בכור וליכא למיחש נמי דבעינן כל מקנך תזכר וליכא והא דבעיד לכיוסתא בלוקח ומוכר ולא אמר משום דנפקי מתני קתני משום דלא תניא תרוייהו בלוקח [ב] או מוכר [ג] ס"מ לוקח ומוכר לכיוי כדמפרש ואזיל דמלוקח לא בעינן מוכר דהוה מלי למיתני הלוקח עובר של עובד כוכבים או הא [ד] המוכר עובר לעובד כוכבים או הא [ה] (וה"נ) משמע מתני' דמאד קתני נפקי דקתני פטור שנא' בישראל ול"ל דאמוכר קתני כולה פרכא בתא בעובד: **והמשתתף.** בת"כ פ' אמור [ו] נכור מיתיה בשותפות מדכתיב בכורות בקרכם ונאנכם וה"ת מיפוק לי מדאיטרין בישראל למעוטי שותפות של עובד כוכבים מכלל דשותפות ישראל חייב ועי"ק פרק לחלת הגז (חולין קלה:) [ז] דאמר נכורות בקרך ובאנך למה לי למעוטי שותפות עובד כוכבים והכא ממעטינן ליה מבישראל ולמאי דפריכית לחיכא תרי קראי חד בעובר ומד בתם ניחא מבישראל נפיק שותפות עובר ומבקרך נפיק שותפות תם וה"ה דמפיק ליה מכל מקום מזכר ונימא ליה למתוי בקרך לחידי למיימי תמם בקרכם ונאנכם כדאמר בתם תע"ג דכתיב בקרך ובאנך וליכא למימר דידך מין שותפות לא כתב רחמנא בקרכם ולקמן מייתי מכל מקום משום דרבא דכל ונימא דאיטרין בקרכם משום שותפות תם דמדאיטרין בישראל למעוטי שותפות עובד כוכבים לא מרבינן שותפות תם [ח] בישראל דהוה גולד כתיב ומין לפרש משום דגלי קרא גבי ולד בישראל שמעינן דבקרך למעוטי שותפות עובד כוכבים תמי וקאי שפיר בישראל דהוה גכולהו דהא בכולהו ממעט שותפות עובד כוכבים פרק לחלת הגז (ג"ז שם) תרומה מדכתיב לחיכא דגבך פחה מדכתיב פחת שדך מעשר מדכתיב מעשר דגבך ממעט להו מע"ג דלא כתב בישראל: [ט] **מייתי** לה לקדושה. פ"ה שהרי שותפות בשאר בעובד כוכבים או בהמקדוש שהעובד כוכבים עושה בה מלאכה בשבת ובן מפקע לה ממעט כן מלא קדושת בכורה כהריח[י] דרב מרי בר רחל דכלו חיותיה משום דמפקע להו מקדושה דהוה מקני אודנייהו לעובד כוכבים ומע"ג דבלוקח תם הוצ זכר לא שייך מייתי ליה לקדושה פעמים שהעובר נקבה ומייתי לה לקדושת בכורה שולד עובר קדוש בבכורה ובלא טעם דמייתי לקדושה מלי למימר דלא שייך למיקנסיה כיון דליכא הפקעה ולא דמי למוכר דליכא הפקעה מלא ניחא ליה למימר דלפילו הבאת קדושה מיכא ועוד מלי למימר טעם אחר מי תנא לוקח משום דלא עבד מיסורת מבל מוכר דעבד מיסורת בדלקתני מע"פ שאינו רשאי למיחא לקנסיה וחד מתרי טעמי נקט ומכל שכן דניחא בהאי טעמא דלא מלא נקט הכא טעמא דפריכית בתמתיתין משום דנפקי מתרי קראי: **לאפוקי** מדר' יהודה. בלא ר' יהודה נמי מיבטרך למשמועינן שותפות דלא שמעינן ליה מדיתא דלא כ"ש [י] מיבטרך טפי כיון דמשכחת בהא פלוגתא: **אבל** עובר כיון דהיינו אורחיה לאו שבור הוא. פירוש דלמי למיחלף בבהמה אחריתי ועוד מלי למימר משום דעתיד להוליד[כ] ולהיות לחוי למלוכה דמשמי טעמא מפקינן לחסור דקתמר ומשי עובר נמי כיכול להתרפות דמי וחד מתרי טעמי נקט: **ונותן חצי דמיו לכהן.** [כ] לא נקדש קדושת הגוף להיות קרב למזבח מפני חלקן של עובד כוכבים כדפי' בקונטר' ובסוף פרקה[ל] שרי ליה ר' יהודה בגיזו ובעבודה דדריש ליה לא תעבוד בבכור שורך מבל אתה עובד בשלך ובשל אחריס ולא תגוז בכור לאחך מבל אתה גוזז בשלך ובשל אחריס ות"ת נהי דלא קדוש קדושת הגוף מ"מ כיון דמלחוריימא חייבת בבכורה אותו חלק שיש לו מ"ט שלא יהא [מ] טיבותא דכהן: [מא] לא ניחא ליה בשותפות עובד כוכבים לפי שאינו יכול להוציא חלקו מיד עובד כוכבים במהרה כל כך ות"ת ובסיפא דקתני קונסין אותו עד עשרה בדמיו [מב] מי ליימי בפטר חמור ניחא טפי בריפא ובסיפא שנותן דמיה לפי שאין הפטר חמור עומד עלמו ניתן לכהן מלא נפדה בשה כל דהו או בשוה כדלמר בקמן (דף ט.): **קונסין** אותו עד עשרה בדמיו. דוקא בגסה קנסו מבל דקה כיון דמיסורת ליכא מלא מנהגו בעלמא במקום שחמודים על הרביעה[מג] דעובד כוכבים חס על בהמתו מלא מעבר לא קנסו לפילו במקום שלא נהגו למכור ולקמן אמר ריש נקים מוכר בהמה גסה לעובד כוכבים קונסין אותו עד עשרה בדמיו דוקא גסה מבל דקה לא:

הלוקח

עובר [א] חמורו של עובד כוכבים והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי [ט] [ב]המשתתף לו והמקבל הימנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה [ג] שנאמר [ו] בישראל אבל לא באחרים: **גמ'** כל הני למה לי צריכי דאי תנא לוקח ה"א משום דקא מייתי לה לקדושה אבל מוכר דקא מפקע לה מקדושה אימא ליקנסיה קמ"ל [ד] והמשתתף לו למה לי [ה] לאפוקי מדרבי יהודה דאמר [ו] שותפות עובד כוכבים חייבת בבכורה קמשמע לן דפטורה מן הבכורה והמקבל ל"ל משום דקא בעי למיתני והנותן לו בקבלה למה לי איצטריך סד"א הואיל ועיקר בהמה דישראל היא ליקנסיה דלמא אתי לאיחלופי בבהמה אחריתי קמשמע לן [ז] תנן התם ר' יהודה מתיר בשבורה בן בתירא [ח] מתיר בסום איבעיא להו עובר מה לי א"ר יהודה טעמא דר' יהודה התם דשרי משום דשבורה עובר נמי שבור הוא או דלמא שבורה לאו היינו אורחיה אבל עובר כיון דהיינו אורחיה לאו שבור הוא ת"ש והמוכר לו אף על פי שאינו רשאי ולא פליג ר' יהודה וליטעמיך המשתתף לו והמקבל ממנו והנותן לו בקבלה דלא קתני הכי נמי דלא פליג אלא פליג ולא קתני ה"נ פליג ולא קתני: ת"ש ר' יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים ווילדה לכהן והנותן לו בקבלה אף על פי שאינו רשאי [י] קונסים אותו עד עשרה בדמיו לכהן מאי

הלוקח עובר חמורו. וכגון הוא ועדיין הוא בשעת לוקח. והאי דקתני הלוקח עובר חמורו של עובד כוכבים והמוכר לו. לוקח מיפטר מבכורה משום שהיא של עובד כוכבים ומוכר מיפטר משום ולד של עובד כוכבים ומתני קתני [מ] (נפקי כו' ושותפות) של עובד כוכבים פוטר בבכורה אפי' חזנו וכדאמרי' (לקמן ג.) מאי שנא דבעינן כל בכור וליכא למיחש נמי דבעינן כל מקנך תזכר וליכא והא דבעיד לכיוסתא בלוקח ומוכר ולא אמר משום דנפקי מתני קתני משום דלא תניא תרוייהו בלוקח [ב] או מוכר [ג] ס"מ לוקח ומוכר לכיוי כדמפרש ואזיל דמלוקח לא בעינן מוכר דהוה מלי למיתני הלוקח עובר של עובד כוכבים או הא [ד] המוכר עובר לעובד כוכבים או הא [ה] (וה"נ) משמע מתני' דמאד קתני נפקי דקתני פטור שנא' בישראל ול"ל דאמוכר קתני כולה פרכא בתא בעובד: **והמשתתף.** בת"כ פ' אמור [ו] נכור מיתיה בשותפות מדכתיב בכורות בקרכם ונאנכם וה"ת מיפוק לי מדאיטרין בישראל למעוטי שותפות של עובד כוכבים מכלל דשותפות ישראל חייב ועי"ק פרק לחלת הגז (חולין קלה:) [ז] דאמר נכורות בקרך ובאנך למה לי למעוטי שותפות עובד כוכבים והכא ממעטינן ליה מבישראל ולמאי דפריכית לחיכא תרי קראי חד בעובר ומד בתם ניחא מבישראל נפיק שותפות עובר ומבקרך נפיק שותפות תם וה"ה דמפיק ליה מכל מקום מזכר ונימא ליה למתוי בקרך לחידי למיימי תמם בקרכם ונאנכם כדאמר בתם תע"ג דכתיב בקרך ובאנך וליכא למימר דידך מין שותפות לא כתב רחמנא בקרכם ולקמן מייתי מכל מקום משום דרבא דכל ונימא דאיטרין בקרכם משום שותפות תם דמדאיטרין בישראל למעוטי שותפות עובד כוכבים לא מרבינן שותפות תם [ח] בישראל דהוה גולד כתיב ומין לפרש משום דגלי קרא גבי ולד בישראל שמעינן דבקרך למעוטי שותפות עובד כוכבים תמי וקאי שפיר בישראל דהוה גכולהו דהא בכולהו ממעט שותפות עובד כוכבים פרק לחלת הגז (ג"ז שם) תרומה מדכתיב לחיכא דגבך פחה מדכתיב פחת שדך מעשר מדכתיב מעשר דגבך ממעט להו מע"ג דלא כתב בישראל: [ט] **מייתי** לה לקדושה. פ"ה שהרי שותפות בשאר בעובד כוכבים או בהמקדוש שהעובד כוכבים עושה בה מלאכה בשבת ובן מפקע לה ממעט כן מלא קדושת בכורה כהריח[י] דרב מרי בר רחל דכלו חיותיה משום דמפקע להו מקדושה דהוה מקני אודנייהו לעובד כוכבים ומע"ג דבלוקח תם הוצ זכר לא שייך מייתי ליה לקדושה פעמים שהעובר נקבה ומייתי לה לקדושת בכורה שולד עובר קדוש בבכורה ובלא טעם דמייתי לקדושה מלי למימר דלא שייך למיקנסיה כיון דליכא הפקעה ולא דמי למוכר דליכא הפקעה מלא ניחא ליה למימר דלפילו הבאת קדושה מיכא ועוד מלי למימר טעם אחר מי תנא לוקח משום דלא עבד מיסורת מבל מוכר דעבד מיסורת בדלקתני מע"פ שאינו רשאי למיחא לקנסיה וחד מתרי טעמי נקט ומכל שכן דניחא בהאי טעמא דלא מלא נקט הכא טעמא דפריכית בתמתיתין משום דנפקי מתרי קראי: **לאפוקי** מדר' יהודה. בלא ר' יהודה נמי מיבטרך למשמועינן שותפות דלא שמעינן ליה מדיתא דלא כ"ש [י] מיבטרך טפי כיון דמשכחת בהא פלוגתא: **אבל** עובר כיון דהיינו אורחיה לאו שבור הוא. פירוש דלמי למיחלף בבהמה אחריתי ועוד מלי למימר משום דעתיד להוליד[כ] ולהיות לחוי למלוכה דמשמי טעמא מפקינן לחסור דקתמר ומשי עובר נמי כיכול להתרפות דמי וחד מתרי טעמי נקט: **ונותן חצי דמיו לכהן.** [כ] לא נקדש קדושת הגוף להיות קרב למזבח מפני חלקן של עובד כוכבים כדפי' בקונטר' ובסוף פרקה[ל] שרי ליה ר' יהודה בגיזו ובעבודה דדריש ליה לא תעבוד בבכור שורך מבל אתה עובד בשלך ובשל אחריס ולא תגוז בכור לאחך מבל אתה גוזז בשלך ובשל אחריס ות"ת נהי דלא קדוש קדושת הגוף מ"מ כיון דמלחוריימא חייבת בבכורה אותו חלק שיש לו מ"ט שלא יהא [מ] טיבותא דכהן: [מא] לא ניחא ליה בשותפות עובד כוכבים לפי שאינו יכול להוציא חלקו מיד עובד כוכבים במהרה כל כך ות"ת ובסיפא דקתני קונסין אותו עד עשרה בדמיו [מב] מי ליימי בפטר חמור ניחא טפי בריפא ובסיפא שנותן דמיה לפי שאין הפטר חמור עומד עלמו ניתן לכהן מלא נפדה בשה כל דהו או בשוה כדלמר בקמן (דף ט.): **קונסין** אותו עד עשרה בדמיו. דוקא בגסה קנסו מבל דקה כיון דמיסורת ליכא מלא מנהגו בעלמא במקום שחמודים על הרביעה[מג] דעובד כוכבים חס על בהמתו מלא מעבר לא קנסו לפילו במקום שלא נהגו למכור ולקמן אמר ריש נקים מוכר בהמה גסה לעובד כוכבים קונסין אותו עד עשרה בדמיו דוקא גסה מבל דקה לא:

תורה אור השלם

1. כִּי לִי כָל בְּכוֹר בְּיוֹם הִכֵּתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְיָ׃ במדבר ג יג

הגהות הב"ח

(א) במשנה והמשתתף:
(ב) רש"י ד"ה והמקבל ממנו וכו' וישראל מקבלה ומטפל בה כדי שיהיו חולקין כ"ל ותיבת כהמה נמחק:

מוסף רש"י

ר' יהודה מתיר בשבורה. לפי שמצי לה ומחמו לה, הלכך לא חזי ליה ישראל גבי נכרי ולא אמי למיסריה מיכרא מחבירי (פסחים נב.). בן בתירא מתיר בסום. למוכרו לנכרי, משום שמלמדת הסום לא היה לחם עושה אותה בתחילה ולא היה חס עליה שתמת, לפיכך עומד ומשי נופא לת עלמו, והא דאמרי למכור בהמה גסה לנכרי משום שלוה ומנוס שכירות לפור, ומום לי נמי דמוסיל ומוצר לפו לפיפורא לפוריימא לימא, לפיו זו מלאכה אלא ומנוס שכירות לפור, ובני מוסרת שבימת בהמה מלאכה לחיכה (שבת צד. וכעי"ז ע"ז יד:) לפיו כה אלא משום שבות, לפיו וכוכיו על גבי בהמה גבי שבות אבי לה למקח ליצה (פסחים נב.). קונסים אותו. לפרות מיד העכו"ם (גיטין מד.).

רבינו גרשום

יוצר וברוא המאורות צופה ומאזין עתידות חכמני להבין אמרות קבוציות קדם לדורות וחזקני לפרש דקדוק בבורות:

חלוקח עובר לחמורו. פטר חמורו של עובד כוכבים עד שהוא בעני אמו: והמוכר לו. או ישראל המוכר לעובד כוכבים עובר חמורו: ואע"פ שאינו רשאי. כדאמרי' במסכת ע"ז דאין מוכרין בהמה גסה לעובד כוכבי: והמשתתף לו. או מי שנותן לעובד כוכבים חצי חמורו בשותפות: או המקבל. מן העובד כוכבים לשמור חמורו שיהו מחצית עובריה שלו או ישראל הנותן חמורו לעובד כוכבים בקבלה שיהו הוולדות למחצה או לשליש ולרביע שלו פטור מן הבכורה: שנאמר הקדשתי לי כל בכור בישראל. כלומר שיהא כולו מישראל שלא יהא לעובד כוכבים חלק בו. ומפרש באידך פירקא מאי אריא דתני עובר חמורו בריישא והדר תני עובר פרתו ליתני עובר פרה בריישא וכו': כל הני למה לי. הלוקח והמוכר והמשתתף והמקבל והנותן: משום דקא מיתני לה לקדושה. שאין עושה בו מלאכה בשבת הלכך הקילו על הלוקח עובר שיהא אותו עובר עצמו פטור מן הבכורה. אבל מוכר עובר חמורו דקא מפקע ליה מקדושת שבת ובכורה אימא ליקנסוה שיתן פדיונו לכהן קמ"ל דלא: והמשתתף לו למה לי. השתא הלוקח היכא דכוליה עובר דישראל פטור משתתף דלית ליה אלא חציו מיבעיא: להא אתא לאשמועינן לאפוקי מדרבי יהודה. דאמר בהדיא אלא הכי קאמר לקמן ר' יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים והיינו שותפות דמקבלה לפטומה ולחלוק לוולדות: דלמא אתי לאיחלופי בבהמה אחריתי. דאינש אחרינא דחזי דהאי לא פריק עובר חמורו זה אמר כך לא צריכנא למפרק בכור חמורי דלא ידע דאיהו דלא פרק בכור חמורו משום דיהב ליה בקבלה לעובד כוכבים: מהו דתימא ליקנסיה דלפיו דלא ליתי לאיחלופי קמ"ל דלא: תנן התם. הכי ריישא דמתניתין אין מוכרין בהמה גסה לעובד כוכבים עגלים וסייחין וקא חשיב כולהו וקתני ר' יהודה מתיר בשבורה למוכרה דלאו בת מלאכה היא ובן בתירא מתיר בסוס שאין עושה בו מלאכה שחייב לפטומה סוס לרכיבה ורכיבה אינה אלא משום שבות דחי נושא את עצמו: עובר כשהוא במעי אמו אמר ר' יהודה דמתיר בשבורה מותר האי עובר למוכרו לעובד כוכבים אי לא: משום דשבורה היא דלא חזי למלאכה: עובר נמי שבור הוא. אצל מלאכה: או דלמא. משום הכי מתיר בשבורה דלאו היינו אורחיה שאין דרכה של בהמה שתהא שבורה והשתא כי הויא שבורה שרי לזבונה לעובד כוכבים: אבל עובר היינו אורחיה דהוי כשבור שהוא שבור במעי אמו ועד שהוא קטן לא חזי למלאכה אבל לאו כשבור דמי דהאי אתי לכלל מלאכה לכשיגדיל ולימא דאסר ביה ר' יהודה: ולא פליג ר' יהודה במתניתין. מכלל דסבירא ליה נמי דאינו רשאי למכור עובר לעובד כוכבים: דלא קתני דפליג ר' יהודה. וכי ס"ד דלא פליג בהוו הא איכא דפליג. כדאמרינן לקמן ר' יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה מעלין לו. שותפין עובדי כוכבים חייב בבכורה אלא פליג אשותפין והוא הדין אכולהו ואי לא קתני פלוגתא במתניתין פליג בברייתא ומדפליג ש"מ לר' יהודה מותר למכור עובר לעובד כוכבים: מעלין אותו בשויו. דשמין אותו וולד (בשווה) כמה הוא שווה ונותן חצי דמיו לכהן החצי שהוא שלו: אע"פ שאינו רשאי ליתנו לעובד כוכבים בקבלה לפי שעושה בה מלאכה בשבת ועוד שמפקיעו מן הבכורה: קונסין אותו עד עשרה בדמיו. שיפרה העובר מן העובד כוכבים אפי' שאינו יכול לפדותו מן העובד כוכבים אם לא יתן לו עשר יתרות יותר מכדי דמיו: ונותן דמיו של עובר לכהן ואע"ג

אשר יצא ממנה לא תהיה בהם קדושת בכורה אבל כשלוקח מן העובד כוכבים יכנסו ולדותיה לקדושת בכורה. תוספות חיצוניות: [מ] עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן כיון שיבוא מיד העובד כוכבים הוא עצמו יהיה שלו ולמה דמיו וי"ל משום דפעמים שאין יכול כהן למכור ולקנותו מן העובד כוכבים ואי הוה איירי וכו':

א א מיי' פ"ד מהלכות בכורות הלכה ג [ופ"ב מהלכות בכורים הלכה טו] סמג עשין קמה קמו:
ב ב מיי' הל' בכורות שם סמ"ג [והל' בכורים שם] סמג שם טוש"ע י"ד סי' שכ סעיף ג ופי' שכח טעי' כ:
ג ג מיי' פ"ד מהלכות שם הלכה ד:

שיטה מקובצת

[ט] שנאמר בישראל] הקדשתי לי כל בכור בישראל וכו' פי' היינו הא דכתיב כי לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל ול"ג למ"ר ר"ח יעקב שיחיה דהא אמרינן לקמן (דף ג דרבנן סברי בכור מקצת בכור ור"י סבר כל בכור במשמע ולא נקט לבני ישראל בפטר רחם ושפא י"ל רישא דקרא דריש ועוד אומר מורי שיחיה דהיינו הא דכתיב כי לי כל בכור בבני ישראל באדם ובבהמה וכו' וענינינו אירי באדם ובהמה נוראה לר"י דהאי בישראל לא איצטריך ללוקח עובר חמור של עובד כוכבים דשותפות של עובד כוכבים (פי') באם נפקא דפטור מדכתיב כל מקנך תזכר דהכי אמרינן בגמרא ותימה ל"ל בעלמא בכורות בקרכם לחייב שותפות דישראל הא מדאצטריך לפטור שותפות עובד כוכבים הא דישראל חייב ואין לומר דאיצטריך לחייב שותפות ישראל באם דמהכא לא שמעינן שותפות עובד כוכבים בעובר דהא מכל מקנך תזכר נפקא וי"ל ג) האי דחזינן דפ' ראשית הגז דבכורות בקרכם [אתא] לחייב שותפות דישראל דמשמע הא שותפות דעובד כוכבים פטור לא הוה ממעטינא מכל מקנך תזכר רק היכא שכל האם לעובד כוכבים ואהאי דכתיב כל מקנך תזכר י"ל אפי' בהמה טמאה. תוס' חיצוניות:
[י] והמשתתף לו למה לי השתא לוקח דעובד כוליה דישראל הוא פטור משתתף דאין לו אלא חציו מיבעיא. גליון: [כ] לאפוקי מדר' יהודה דאמר שותפות עובד כוכבים חייב בבכורה לקמן גבי המקבל בהמה מן העובד כוכבים מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו וכו' אבל ברישא גבי הלוקח עובר בהמתו מודה ר"י דפטור משום דכל האם לעובד כוכבים אבל קשה מעט דמסתמא כל [מקבל בהמה] האם לעובד כוכבים ומקבל הולדות למחצה וא"ה אמרינן לקמן דפריך עלה ר' יהודה ול"ל דההיא ברייתא דלקמן לא הוי כמו המקבל דמתניתין דאיירי דכל האם לעובד כוכבים אלא מירי שמקבל ממנו ע"מ שיהיה לו חלק בבהמתו ובולדות וה"ה מוקמינן לה במסקנא כגון דיהיב ליה בהמה מעברתא לפטומה דמגו דקנסיי' ליה אבהמה קנסי' ליה אולדות. תוס' חיצוניות: איבעיא להו עובר מה לי. נ"א בקצת ספרים מאי אמר: [ל] ובכל מקום וכו' אמוכר לו עובר לעובד כוכבים עובר חמורו דעדיין אינו קדוש עד שיולד דפטור רחם כתיב דאינו קדוש עד לידת רחם וכו': [מ] והרוכב בשבת אינו חייב אלא וכו': [מא] והנותן בקבלה נמי לא קדוש שאע"פ שאינו רשאי נתנו לו לעובד כוכבים בקבלה: [מב] מיפטר מבכור משום אם וכו' וכדאמרינן בגמרא וכו' והא דעביד בגמ' צריכותא וכו' דנפקי מתרי קראי היינו משום דעד לא תנא וכו' הלוקח עובר עובד כוכבים או האם או המוכר עובר לעובד כוכבים או האם ועקצ קשה דמשמע וכו' שנאמר בישראל ומשמע דנפקי מהקדשתי לי כל בכור בישראל: [מג] דמיתי לה לקדושה פ"ה שתהא שובתת בשבת ולשון קדושה לא משמע כן ועוד קשה מאי קאמר אבל מוכר דקא מפקיע וכו' וכי חייבין על שביתת בהמת עובד כוכבים לכן נראה לי לקדושת בכורה וכשמוכרה לעובד כוכבים כל

ט) נ"ל פ"ק דקדושין הקדשתי לי כל בכור בישראל וכו' ומוקי פי' דהיינו הא וכו'. ז) נ"ל לפי' ול"ל לפי' לפי שאין הגז בכורות וכו'.

מאי לאו אעובר. פי' ותיירי בבהמה מעוברת. לא מבהמה פי' ולא תיירי בעובר אלא בבהמה לעוברה וכן משמע לקמן גבי בעית בבהמה לעוברה מהו ובעי למיפשט מהכא דלמסור דקתני מאי לאו מבהמה ס"מ דמי מבהמה קאי תיירי בבהמה לעוברה ולכלורה לא תיירי בבהמה לעוברה דמ"ל מאי פריך ומה דמיו קתני לימא דקאי לעובר וכי תימא דמשמע ליה דקאי מבהמה מ"ל לקמן נמי לידוק הכי אלא הכא תיירי בבהמה לפטומה כדמסיק לקמן ו) לעוברה **דלא** מקבלת זכר. לא מטעם טרפות מדלמר פרק אלו טריפות (חולין דף מ:) גבי ר"ש [בן חלפתא] שהיה עסקן בנדניה ודילמא קסבר ר' יהודה טריפה יולדת ומשכחת ולית ספיקו דלא גרסי יולדת שלין לורך אם גלידה אלא כמה משכחת ומ"מ מסתבר הכא דלפילו מן המרכובה ולמטה שרי רבי יהודה משום דלא מקבלה זכר ו):

ולטעמיך המשתתף לו בו'. מקבלה לא שייך להקשות למיתסר משום שותפין דלא מתי מקבלה כל כך לידי שבועה ודוקא נקט שותפות אבל אחר משא ומתן לא לתסור: **אסור** לאדם שיעשה **שותפות עם העובד בוכבים.** הא למניתן פ"ק דמסכת ע"ז (דף כב.) ישראל ועובד בוכבים שקבלו שדה בשותפות וכן עובדת לעובד בוכבים נוטל שני עלה ישראל נוטל שני חיתר ולמר פרק הזורע (חולין דף קלג.) המשתתף עם עובד בוכבים לריך שיהשוס כל הני עובדת פליגי אלמוה דשמואל: **שמא** יתחייב לו עובד בוכבים שבועה. מכלן תוסר רבינו שמואל קבלת השבועה מק"ו ור"ת מתיר מפני שהוא כמגיל מידם כדמניא פ"ק דמסכ' ע"ז (דף ו:) מלוה על פה גובין מהן מפני שהוא כמגיל מידם מע"ג דלחזיל ומולה ים לחלק בין ספק לודאי עוד מייתי ר"ת ראיה מהסיא דפרק [במרא] דמגילה (דף כח.) דלמר מבוה בר מיהי מיתי לי דלא עבדי שותפות עם עובד בוכבים ולא תסור מאי דשומה ובן פר"ת שלא היו מזהירים משלא שעותות מדלמר פרק כל בתבי (שבת דף קיח:) תיתי לי דקיימית ג' שעותות משמע שכולן לא היו מזהירים בהן עוד פר"ת בזמן הזה כולן נשבעים בקדשים ואין מופסין בהם אלמות ועכ"פ שמוכירין [עשתו] שם שמים ח) וכוותה [לר"ש מ"מ] אין זה [שם] עבודת בוכבים כי דעתם לשם עובד שמים ואין ומע"ג שמשתתף ב"ש ודבר אחר אין כאן לפני עור לא תתן מכשול דבני נח לא הוזהרו על כך ולדידן לא משכחת איסור בגרס שימוף ט): **דעיקר מבירה.** פרש"י דעיקר איסור הוא המכירה משמע שרוצה לומר שעיקר האיסור הוא המכירה וקשה הא שותפות לא מיתסר משום מכירה אלא כדאמרה דשמואל ול"ל עיקר איסור הוא מכירה כדתנן פרק קמא דתמ' ע"ז (דף יד:): **ורבי**

ד א מיי' פ"ה מהלכות שופטין הלכה י' סמג עשין פב טוש"ע י"ד סי' קמו סעיף ג טור מ"מ [סי' קפב] ושו"ע שם סי' קעו סעיף נה ושו"ע ח"מ סי' קנו:

ה ב מיי' פ"ד מהלכות בכורות הלכה ג טוש"ע י"ד סי' שכ סעי' ג:

שיטה מקובצת

ו) מאי לאו אעובר קאמר דקונסים אותו לפדותו דלא יפה עשה שמכר לעובד כוכבים ונותן דמי העובר לההן וקאי אנותן לעובד כוכבים בהמה מעוברת בקבלה שיחלוקו הולדות ולא קאי אבהמה כי אם אעוברה ובהמה כולה דישראל היא ז) ובהמה דמפקינ' שאינה שובחת בשבת א"נ דס"ל דמוכר בהמה לעוברה דמביא לקמן אי אסור אי מותר בין לר"י בין לרבנן ס"ל דאסור ומשום בהמה קאמר אינו רשאי ומיירי בנותן בהמה לעובד כוכבים בקבלה בין מעוברת בין אינה מעוברת:

ז) וחכמים אומרים כ"ו שיד עובד כוכבים באמצע וכו'. וא"ת אמאי הביא כאן דברי חכמ' יותר מדלעיל ופי' התוס' דבעי להביא לאחר מכאן. ולפי דבריהם הביאו לאחר שסיים כל בעיותיה. אבן נראה למהר"פ ז"ל דהקורא דקדק בדבר דדוקא לענין האבעיא הראשונה דאי' אלא לר"י משום הכי לא מייתי דברי חכמים אבל זאת הבעיא היא לרבנן כמו לר"י משום הכי מייתי דברי חכמים לאשמועינן דדוקא להאי מלתא פליגי רבנן עליה דר"י דרבנן פטרי בבכורה ור"י מחייב אבל לגבי קונסין אותו וכו' לא פליג עליה. גליון:

ח) נראה לי"ל לא מבהמה ומיירי בנותן בהמה לפטומה דמפקינ' מקונסתם שאינה שובחת בשבת וכו'.

רבינו גרשום

דכתיב תפדה בשה יכול לפדותו אפי' בדמים כדאמרינן באידך פירקא דלא באתה תורה להחמיר עליו אלא להקל עליו אבל שאר בכורות בהמה טהורה אין פודין אותן בדמים אלא נותן הבכור לכהן ואם רצה הכהן למוכרו לו רשאי ומ"ט נותן כל דמיו לכהן ולא סגי בחצי דמיו משום דעיקר בהמה דישראל: מאי לאו. הא דקתני קונסין לאו אעובר קאי ומשום דאינו רשאי אלמא דר' יהודה סבר דאסור למכור עובר לעובד כוכבים הואיל דהיינו אורחיה: אבהמה קאי. דקונסין אותו אבל עובר רשאי למכור: והא עד עשר בדמיו קתני. דמשמע דמי עובר: תני דמיה. דמשמע של בהמה: ואי בהמה קא בעית למימר כל דמיה: כהן מאי עבידתיה בבהמה עצמה אמאי יהיב ליה כל דמיה. אלא לאו אעובר קאי: לא לעולם סבירא ליה בעלמא דמוכרין עובר לעובד כוכבים דכשבור הוא והכא מאי שנא דקתני קונסין דמשמע נמי אעובר כגון דיהב ליה לעובד כוכבים בהמה מעוברת לפטומה דלכי לידה ליה לעובד כוכבים דלמר מבהמה אבהמה גופה קנסי ליה ומיגו דקנסי ליה כו'. והיינו ונותן כל דמיו לכהן אבל בעלמא שרי לזבוני לעובד כוכבים: והאי נמי כיכול להתרפאות דמי דלכשיגדיל חזי למלאכה ש"מ דעובר אסור למכור לעובד כוכבים לר' יהודה: איכא דמתני לה. הא דר' יהודה אמתניתין ולא בעי לה מיבעיא: לימא מתני' דלא כר' יהודה דמדשרי ר' יהודה בשבורה ה"ה דשרי נמי אעובר וכשבור דמי: אפילו תימא ר' יהודה. ובשבורה (שרי אסר) [הוא דשרי] דלאו היינו אורחיה דלאמר לעיל אבל בעובר אסר דהיינו אורחיה למיהוי כשבור עד שהוא במעי אמו אבל לבסוף חזי למלאכה ואסור: מכר בהמה. שאינה מעוברת לעובד כוכבים לעובריה שיהיו העוברין של שניהם: תיבעי לתרוייהו דהכא לא מזבין לא בהמה עצמה ולא עובר דאכתי לא מיעברא: בשבורה דלא אתיא לאיחלופי בשלמה: אבל [שלמה]. היכא דזבין בהמה לעובריה דבהמה גופה שלמה היא ואתי לאיחלופי במכירה שלמה אחריתי שלא לעובריה לחלוטין ואסר: או דלמא ומה שבורה דפסקה מיניה. דלחלוטין מזבנה לעובד כוכבים דאע"ג דאיכא למיחש אטו מכירה

מאי לאו אעובר לא אבהמה והא דמיו קתני תני דמיה והא נותן כל דמיו לכהן קתני ואי בהמה כהן מאי עבידתיה הכא במאי עסקינן כגון דיהיב ליה בהמה מעברתא לפטומה דמיגו דקנסינן ליה אבהמה קנסינן ליה אעובר אמר רב אשי ת"ש ז)רבי יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות אסר והא עובר נמי ביכול להתרפאות דמי שמע מינה ואיבא דמתני' לה אמתני' והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי לימא מתני' דלא כרבי יהודה דתנן רבי יהודה מתיר בשבורה אפילו תימא רבי יהודה שבורה לאו היינו אורחיה עובר היינו אורחיה: ת"ש רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד בוכבים וילדה מעלין אותו בשויו ונותן חצי דמיו לבהן והנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לבהן מאי לאו אבהמה והא דמיו קתני תני דמיה והא נותן כל דמיו לבהן קתני ואי בהמה בהן מאי עבידתיה הכא במאי עסקינן כגון דיהיב בהמה מעברתא לפטומה דמיגו דקנסינן ליה אבהמה קנסינן ליה אעובר אמר רב אשי ת"ש ר' יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות אסור והאי נמי ביכול להתרפאות דמי שמע מינה איבעיא להו מכר בהמה לעובריה מאי תיבעי לר' יהודה תיבעי לרבנן תיבעי לרבי יהודה עד כאן לא קא שרי ר' יהודה אלא בשבורה דלא אתיא לאיחלופי אבל שלמה דאתיא לאיחלופי אסר או דלמא ומה שבורה דפסקה מיניה וכל שכן שלמה דלא פסקה מיניה תיבעי לרבנן עד כאן לא קאסרי רבנן אלא בשבורה דפסקה מיניה אבל שלמה דלא פסקה מיניה שרו או דלמא ומה שבורה דלא אתיא לאיחלופי אסרי וכל שכן שלמה דאתיא לאיחלופי וטעמא דרבנן משום הכי הוא והתניא אמרו לו ג)לרבי יהודה והלא מרביעין עליה ויולדת אלמא משום עובריה הוא הכי קא"ל טעמא דידן משום דאתיא לאיחלופי בבהמה אלא את מ"ט שרית משום דאין יכולה להתרפאות כמאן דזבנה לשחיטה דמי והלא מרביעין עליה ויולדת וכיון דמרביעין עליה ויולדת משהא לה ואמר להו לכשתלד דלא מקבלת זכר תא שמע והנותן לו בקבלה ולא קתני אע"פ שאינו רשאי וליטעמיך המשתתף לו דלא קתני הכי נמי דרשאי והא ג)אמר אבוה דשמואל אסור ד'לאדם שיעשה שותפות עם העובד בוכבים שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בשם עבודת בוכבים שלו והתורה אמרה [1]לא ישמע על פיך אלא תנא מבירה והוא הדין לשותפות ה"נ תנא מבירה והוא הדין לקבלנות ומאי שנא מבירה דנקט דעיקר מבירה היא תא שמע[2] רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד בוכבים וילדה מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן והנותן בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לבהן ה) וחכמים אומרים [3]כל זמן שיד עובד בוכבים באמצע פטורה מן הבכורה

מאי לאו אעובר. כהן מאי עבידתיה. בבהמה מעוברת לפטומה: **מאי עסקינן כגון דיהיב ליה בהמה מעברתא לפטומה.** ולימוך מהכא דלמסור דקתני **כמאי** דמיגו דקנסינן ליה אבהמה קנסינן ליה אעובר: **אמר רב אשי ת"ש רבי יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות אסר והא עובר נמי ביכול להתרפאות דמי שמע מינה ואיבא דמתני' לה אמתני' והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי לימא מתני' דלא כרבי יהודה דתנן רבי יהודה מתיר בשבורה אפילו תימא רבי יהודה שבורה לאו היינו אורחיה עובר היינו אורחיה: ת"ש רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד בוכבים וילדה מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לבהן והנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לבהן מאי לאו אבהמה והא דמיו קתני תני דמיה והא נותן כל דמיו לבהן קתני ואי בהמה בהן מאי עבידתיה הכא במאי עסקינן כגון דיהיב בהמה מעברתא לפטומה דמיגו דקנסינן ליה אבהמה קנסינן ליה אעובר אמר רב אשי ת"ש ר' יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות אסור והאי נמי ביכול להתרפאות דמי שמע מינה איבעיא להו מכר בהמה לעובריה מאי תיבעי לר' יהודה תיבעי לרבנן תיבעי לרבי יהודה עד כאן לא קא שרי ר' יהודה אלא בשבורה דלא אתיא לאיחלופי אבל שלמה דאתיא לאיחלופי אסר או דלמא ומה שבורה דפסקה מיניה וכל שכן שלמה דאתיא לאיחלופי וטעמא דרבנן משום דרבנן משום עובדין היא שמין מוכח דהעובד כוכבים שלא בוולדות דקס"ל דלא פליג עובד כוכבים בשמא פטימת בהמה: **על פיך.** בהגרמת פיך: **שמא יבוא להפרפוח.** ועשות מלאכה בשמא: **מפיר בשבורה.** ועובר דומיא דשבור: **היינו תורתיה.** ולא שבור הוי: **בהמה לעובריה.** כגון שעדיין לא נתעברה ומכר לו כל הוולדות שעתידין להתעבר ובהמה עלמה לא מכר לו: **מהו** לקונסו לפדותה משום מוכר בהמה לעובד כוכבים: **דלמי לאיחלופי.** להתיר מכירת שלמה: **דפסקה מיניה.** שלא שייר בה לעלמו כלום משמכרה: **וכ"ש שלמה.** כי הלי גוונא שלא פסקה מיניה שהרי שייר לעלמו גוף הבהמה ואי משום עוברין ליכא למיחש שהרי לא נתעברה עדיין ולא כלום מכר לו ולכשיבלו ברשות עובד כוכבים הם נתים: **דפסקה מיניה.** ומכירה חלוטה היא ואתי לאחלופי ולהתיר מכירה חלוטה שלימה אבל הכא שלא פסקה מיניה שהרי לא נתעברה שלימה מכירה היא: **וכל שכן שלמה דלמיא לאחלופי.** במכירה חלוטה של שלימה למחר: **משום הכי הוא.** בתמיה לליטעמיך לן למיבעי: **עליה.** על הבהמה: **תלמא.** טעמא דרבנן משום עוברין תיפשוט מינה לרבנן לסור למכור לעובד כוכבים בהמה לעובריה ולר' יהודה מותר: לעולם טעמא דרבנן משום איחלופי וליטעמיך למיבעי כיון דלא פסקה מיניה ליכא למימר לא אתי לאיחלופי במכירה גמורה וכי קאמרי ליה רבנן לר' יהודה: **כמאן דזבנה לשחיטה דמי.** וליכא למיחש לאיחלופי דמאן לחזי ידע דלא מזבין ליה אלא לשחיטה ולא אתי לאחלופי אבל שלמה דאתיא בהמה שלא לשחיטה: **משהא לה.** לגורך וולדות ומאן לחזי לה בבית העובד כוכבים לסוף שנה או שתים סבר מותר למכור בהמה לעובד כוכבים שלא לשחיטה: **פ"ש.** ממתני': **ולא קתני אע"פ שאינו רשאי.** אלמא מותר למכור בהמה לעובריה דמכירה אסורא היא להכי תנא בה דאינו רשאי וה"ה לכולהו: שיד העובד כוכבים באמצע שיש לו שום חלק בה:

ו) [ע"ז טז.], ג) ע"ז טז., ד) [סנהדרין סג:], ה) [סנהדרין סג:], ו) [ועי' תוס' חולין נז: ד"ה ולמלמ], ז) [תוס' סנהדרין סג: ד"ה מאי], ח) [ועי' תוס' מגילה כח. ד"ה מיתי ותוס' סנהדרין סג: ד"ה לסור],

תורה אור השלם

1. וּבְכָל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ לֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ:
שמות כג יג

מוסף רש"י

שאינה יכולה להתרפאות. ומסתמא לשחיטה זכנה ולא מסתי ליה ולא חזי ליה ישראל כי עובד כוכבים למיפוך מוכרה מיניה לזבוני שלימה (ע"ז טז:). **והלא מרבייעין עליה.** ומשכח לה ומתן לחזי לה כי עכו"ם ילוף מיניה לזבוני שלימה (שם). **לא ישמע על פיך.** לא ישמע מן העכו"ם על פיך, שלא תעשה שותפות עמו ויעבוד לך בע"ז שלו, ומצאת שלמה גורם לזיכוך על ידך (שמות כג יג).

רבינו גרשום (המשך)

חלוטה אחר דשלמה אפי' הכי שרי: וכ"ש שלימה לעובריה דלא פסקה מיניה דלא מזבנה לגמרי דשרי או דלמא לרבנן ומה שבורה דלא אתי לאחלופי בשלימה אפי' הכי אסרי רבנן דלמא אתי לאחלופי מכירה חלוטה שלימה אטו מכירה חלוטה דהא וכ"ש שלמה לעובריה דאתי לאחלופי שלמה בשלמה ומיחש לחלוטין וקא ס"ד מאן דאסר (שלימה) [בהמה] לעובר' דלמא אתי לאיחלופי בבהמה אחריתי לחלוטין וה"ה דאוסר נמי למוכרה לעובד כוכבים לגיזה ולחלבה דאיכא למימר נמי דלמא אתי לאיחלופי הא מכירה דשלימה אטו שלימה אחריתי דחלוטין: וטעם דרבנן משו"ה. ומי מצית אמרת דהאי דקא אסרי רבנן בשלימה משום דאיכא למיחש לאיחלופי: אמרו לו לר' יהודה אמאי קא שרית בשבורה והלא מרביעין עליה ויולדת. [נסה] שלמה מכר לו אלמא דטעמייהו דרבנן דאסרי משום עובר הוא משום דאסור למכור עובר לעובד כוכבים ולא משום איחלופי וכיון דלא חיישינן לאיחלופי אלא משום עובר ש"מ לגיזה ולחלבה שרי בשבורה ולעולם טעמא דרבנן דחיישי לאיחלופי והם הכי אסרי לגיזה ולחלבה והכי קאמרי ליה וכו' מ"ט קא שרית בשבורה כמאן דזבנה ניהליה לשחיטה דמי דמיד נוחרה וליכא דידע דזבנה לעובד כוכבים ולא אתי לחלופי מכירה חלוטה למכירה חלוטה דהא מיד נוחרה וליתה בעין ודאי ליכא למימר הכי דמיד נוחרה. (אבל אם) [דהלא] משהי לה כדי להרביעה שתלד וכיון דמשהי לה אתי לחלופי אטו מכירה חלוטה

ואמאי קא שרית הא אינו נוחרה: ואמר להן ר' יהודה לכשתלד. כלומר כשתראו שום שבורה בעולם שיולדת תימרו לי מ"ט שרית בשבורה דוודאי אינה יולדת: דלא מקבלה זכר. משום דשבורה היא ואינה יכולה לסובלו הלכך שרי ר' יהודה דלא חייש דלמא משהי לה לצורך וולדות. אבל שלמה לעובריה לר' יהודה עדיין תיבעי לך: ולא קתני אעובר לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי מדלא תני הכי ש"מ דסבירא להו לרבנן דמוכר בהמה לעובר דקבלה היינו למחצית שבח וולדות והיינו בבהמה לעובריה: וליטעמיך המשתתף. דלא קתני אע"פ שאינו רשאי הכי נמי דרשאי להשתתף: ולא ישמע על פיך. שלא תבקש בפיך שישבע לך בעבודה זרה שלו: אלא תנא במכירה אע"פ שאינו רשאי וה"ה לשותפות. דאינו רשאי להשתתף לו וה"ה בקבלנות דאינו רשאי ליתן לו בהמה בקבלנות דהמוכר בהמה לעובר דאסור לרבנן: ומאי שנא מכירה דנקט: דגבי מכירה שלמה אחריתי אע"פ שאינו רשאי לעובריה לר' יהודה: או דלמא ומה שבורה דפסקה מיניה. דלחלוטין מזבנה לעובד כוכבים דאע"ג דאיכא למיחש אטו מכירה

מאי לאו אבהמה. קאי הא דקתני קונסין אותו דקנסינן ליה לפדות הבהמה אלמא מכר את הבהמה לעובדיה דקבלה עיניה אלא לעובדין קנסינן ליה בין לרבי יהודה בין לרבנן דרבנן נמי פליגי עליה דר' יהודה אלא לענין בכורה: **לא תעובד.** קנסינן ליה שכבר היה במעיה ומכרו לגמרי לבעל עוברין שעתידה להתעבר לא מיכפת לן: **דיקא נמי.** לתעובד קאי מדקתני נותן כל דמיו לכהן ומי אבהמה כהן מאי עבידתיה: **מפייע ליה.** הא דקתני קונסין: **או נאו דוקא.** אלא קנסינן ליה כולי האי. אי נמי טפי מהכי קנסינן ליה אם אין העובד כוכבים מתרלה בכך: **פ"ש.** מדגבי עבד תני מאה והכא עשרה שמע מינה דוקא קאמר דאי נאו דוקא ליתני תרוייהו מאה או תרוייהו עשרה: **לעולם בהמה נאו דוקא אלא לא קנסינן** ליה כולי האי אלא בעבד עבד משום דכל יומא ויומא כו': **דוקא.** מאה או לא[1] דוקא. בגיטין בתרא גרסי' בעבד עד עשרה בדמיו אלמא מאה בהמה לאו דוקא דאי עבד דמפקע ליה ממצותיו ולא קנסינן אלא עשרה. **אלמי עבד.** להכי לא קנסינן ליה טפי משום דכי פריק ליה לא הדר ליה למריה דקיי"ל במסכת גיטין (דף מג.): המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות: וקפריך **בהמה מ"ט.** קנסינן ליה טפי משום **דהדרא ליה:** **ה"ג אי[2] הכי אלא א"כ ליקנסיה טפי חד.** כדי שיעור למיה ליקנסיה יותר מעשרה דהא במאי דהדרא ליה לינו נכנס אלא במאי כדי למיה וקנסא לא הוי אלא י' הלכך ליתני י"ג בדמיה ותו לא: **לו נכור.** פיגרא"ל. רבנן סברי אי הוה כתיב נכור פיגרא"ל הוה משמע לפילופ מקרא נכור פיגרא"ל הוי חייב נבכורה: **למנויי אפי.** עד לליהוי כוליה פיגרא"ל: **לגרועי.** דכל משמע כל דהו כמו לפפחתך אין כל בניך (מלכים ג ד): **אפי' חזו.** אפי' אין שותפות לעובד כוכבים אלא בחזון הבכור אינו קדוש: **ולימא ליה.** כהן לעובד כוכבים: **שקיל אוכך וזיל.** לאי נמי הוי בכור בעל מום ניתן לכהן: **נגיעה.** כגון שיש חלק לעובד כוכבים בוושט או בגרגרת שלו הואיל ואיתמ בידיה דעובד כוכבים חשיב כאילו הוא עובד כוכבים: **טריפה.** לאכילה: **כמאי קמיפלגי.** לר' חפדא ורבנן: **רבנן סבר טריפה אינה חיה.** הלכך כאילו אין עובד כוכבים: **ורבי יהודה סבר כולה חיה בכור משמע.** תימה פ' בכורי הדם (חולין דף פח. ושם) אמר מיפכח רבי יהודה אומר דמו מקנח דמו ורבנן סברי כל דמו ופר"ח הכי משמע דהם כולו דם משמע כתב רחמנא דמו מקנח דמו כדאמר הכא כתב כל דלפפי' כל דהו וקאמר להתם דיש ר"י

מאי לאו אבהמה לא אעובר דיקא נמי דקתני קונסין אותו עד עשרה בדמיו שמע מינה מסייעא (ב)(יה) לריש לקיש ג דאמר ריש לקיש א המוכר בהמה גסה לעובד כוכבים קונסין אותו ב עד עשרה בדמיה דוקא או לאו דוקא תא שמע ג דאמר רבי יהושע בן לוי ב המוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו עד מאה בדמיו שאני עבד דכל יומא ויומא מפקע ליה ממצות ואיכא דאמרי אמר ריש לקיש ב המוכר בהמה גסה לעובד כוכבים קונסין אותו עד מאה בדמיה תנן והנותן לו בקבלה אף על פי שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה (ב) בדמיה מכירה פסקה מיניה קבלנות לא פסקה מיניה דוקא או לאו דוקא תא שמע דאמר ר' יהושע בן לוי המוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו עד עשרה בדמיו שאני עבד דלא הדר ליה בהמה מאי טעמא משום דקא הדרא ליה ניקנסיה טפי חד אלא עבד מילתא דלא שכיחא היא וכל ד מילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן: וחכמים אומרים כל זמן שיד העובד כוכבים כו': אמר רבי (ג) יהושע ושניהם מקרא אחד דרשו ו כל בכור ז רבנן סברי בכור מקצת בכור משמע כתב רחמנא כל עד דאיכא כוליה ורבי יהודה סבר בכור כוליה בכור משמע כתב רחמנא כל דאפילו כל דהוא איבעית אימא דכולי עלמא בכור רובא משמע מר סבר כל משמע למלויי אתא ומר סבר לגרועי אתא וכמה תהא שותפות של עובד כוכבים ותהא פטורה מן הבכורה ז אמר רב הונא אפילו אזנו מתקיף לה רב נחמן ולימא ליה שקיל אוזך וזיל איתמר רב חסדא אמר דבר שעושה אותו נבלה ורבא אמר דבר שעושה אותו טריפה במאי קמיפלגי בטריפה חיה למאן דאמר דבר שעושה אותו טריפה קסבר (ד) טריפה אינה חיה ולמאן דאמר דבר שעושה אותו נבלה אבל טריפה חיה אמרוה רבנן קמיה דרב פפא הא דרב הונא ורב חסדא ורבא לא פליגי הא בו הא באמו אמר להו רב פפא מאי שנא בו דבעינן כל בכור וליכא אמו נמי בעינן [2] כל מקנך תזכר וליכא ח אלא לא שנא מתקיף לה מר בר רב אשי מאי שנא מנפלים דאף על גב דלאו בני חיותא נינהו קדשי יח דאמר מר [3] פטר שגר בהמה שגר בבהמה התם כיון דלא עריבו בהו חולין קרינא בהו בבהמה כל בכור הכא כיון דעריבו בהו חולין לא קרינא בהו כל בכור ר' אלעזר לא על לבי מדרשא אשכחיה לרבי אסי א"ל מאי אמור רבנן בי מדרשא א"ל הכי

מ"ש מנפלים. מע"ג דהתם ט כתב קרא הוה לן למילף מהתם או נפליט מילף מטותפות דכתיב כל בכור ונאמר כל הדרשות בענין אחד: **אלא**

דרב הונא ורב חסדא ורבא לא פליגי. הא פשיטא להו דרב חסדא ורבא ורב הונא פליגי אדרב חסדא ורבא ורב הונא סבירא להו דאפילו בכור כולו של בעל הבית אינו קדוש בקדושת בכור עד שיצא לחולין ויחזור ויקדש בקדושת בכור ואפילו הכי אמרי רב חסדא ורבא דבעל הבית אוכל בהמה זו בלא שחיטה ואפילו לאחר שנפלה לה מום ואפילו לאחר שנתנבלה ואפילו לאחר שנתנבלה ונמכרה לנכרי ואפילו לאחר שנשחטה לנכרי ואפילו לאחר שנשחטה לישראל ואפילו לאחר שנשחטה לישראל ונתנה לכהן ואפילו לאחר שנתנה לכהן ואכלה הכהן ואפילו לאחר שנתנבלה בידי כהן ואפילו לאחר שנתנבלה בידי כהן ונמכרה לנכרי ואפילו לאחר שנתנבלה בידי כהן ונמכרה לנכרי ונשחטה לישראל ונתנה לכהן ואכלה הכהן ואפילו הכי אמרי רב חסדא ורבא דבעל הבית אוכל בהמה זו בלא שחיטה ואפילו לאחר שנפלה לה מום ואפילו לאחר שנתנבלה ואפילו לאחר שנתנבלה ונמכרה לנכרי ואפילו לאחר שנתנבלה